



OBRAĆANJE

(Isključivo za medije. Nije zvaničan dokument.)

PREDSJEDNIK

Haag, 5. decembar 2012.

Obraćanje sudije Theodora Merona, predsjednika Mehanizma za međunarodne krivične sudove i Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju Savjetu bezbjednosti Ujedinjenih nacija 5. decembra 2012.

Gospodine predsjedniče, vaše ekscelencije, dame i gospodo:

Čast mi je što se danas mogu pojaviti ovdje pred vama kao predsjednik Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju i kao predsjednik Mehanizma za međunarodne krivične sudove. Čestitam njegovoj ekscelenciji ambasadoru Mohammedu Loulichkiju iz Maroka na preuzimanju funkcije predsjedavajućeg Savjeta bezbjednosti i želim mu mnogo uspjeha u vođenju aktivnosti Savjeta u ovom veoma radno intenzivnom periodu.

Kao što sam upravo rekao, danas stojim pred vama u dvostrukom svojstvu i u skladu s tim ću podnijeti dva izvještaja: jedan o postignutom napretku u vezi sa Strategijom okončanja rada MKSJ-a i drugi o početku rada Mehanizma. Pismeni izvještaji koji se odnose na obje ove institucije podnijeti su Vijeću prošlog mjeseca. U skladu s tim, nadam se da ću u svom današnjem obraćanju istaći određena ključna pitanja, umjesto da ponavljam sadržaj tih izvještaja.

Međutim, prije nego što se osvrnem na konkretne i uspjehe i izazove s kojima se suočavaju Međunarodni sud i Mehanizam, želio bih da iskoristim ovu priliku i da izrazim svoju duboku zahvalnost za nastojanja i predanost Radne grupe Savjeta bezbjednosti za ad hoc međunarodne sudove, koja djeluje pod vještim vodstvom Gvatemale. Takođe bih želio da odam priznanje vodstvu i značajnoj podršci koju je Služba za pravna pitanja pružila MKSJ-u i Mehanizmu. Kontinuirana podrška i savjeti od neprocjenjive vrijednosti koje pružaju oba ova tijela igraju značajnu ulogu u stalnom napretku MKSJ-a i Mehanizma.

* * *

Sada ću prvo reći nekoliko riječi o Strategiji okončanja rada MKSJ-a.

Kao što su članovi Savjeta mogli da vide iz mog pismenog izvještaja, Međunarodni sud ostvaruje izvanredan napredak u okončanju svog rada.

Što se tiče suđenja, prije nekoliko dana, 29. novembra 2012., izrečena je presuda u ponovljenom postupku u predmetu Haradinaj i drugi. U skladu s ranijim procjenama, presuda u predmetu Tolimir treba biti izrečena 12. decembra 2012., a još uvijek se nadamo da će suđenje u predmetu Karadžić biti okončano do 31. decembra 2014. Prema prvim procjenama, suđenja u predmetima Hadžić i Mladić trebala bi biti okončana do 31. decembra 2015., odnosno 31. jula 2016.

Došlo je i do određenog kašnjenja u nekim suđenjima. Konkretno, trenutno procjenjujemo da suđenja u predmetima Prlić i drugi, Stanišić i Župljanin, i Stanišić i Simatović neće biti okončana do marta 2013., a očekuje se da će se suđenje Šešelju završiti najranije u julu 2013. Ipak, kada bude izrečena presuda u postupku protiv Šešelja, sva suđenja će biti okončana, osim u postupcima protiv trojice kasno uhapšenih optuženih - Karadžića, Hadžića i Mladića.

Što se tiče žalbenih postupaka, napominjem da je presuda u predmetu Gotovina i Markač izrečena 16. novembra 2012., skoro devet mjeseci prije nego što je prvobitno bilo planirano, a presuda u predmetu Lukić i Lukić izrečena je juče, 4. decembra 2012. Očekuje se da će presuda po žalbi u predmetu Perišić, po kojoj je rasprava održana 30. oktobra 2012., biti izrečena početkom 2013., najmanje tri mjeseca ranije nego što je ranije bilo predviđeno. Ostali žalbeni postupci napreduju manje-više kako je i očekivano. Postupak u predmetu Popović i drugi trebao bi se završiti do jula 2014., četiri mjeseca ranije nego što je predviđeno, a žalbeni postupak u predmetu Đorđević trebao bi se završiti do oktobra 2013. Žalbeni postupak u predmetu Šainović i drugi kasni pet mjeseci i očekuje se da će se završiti do 31. decembra 2013.

Ukratko, ostvaren je značajan napredak u vezi s procijenom datuma završetka nekoliko žalbenih postupaka, dok su skoro svi drugi postupci na putu da ostvare prognoze iz prošlog izvještaja.

Istovremeno, Međunarodni sud se i dalje suočava s brojnim izazovima u okončanju određenih predmeta do predviđenih datuma, i u mom pismenom izvještaju detaljno se navode razlozi kašnjenja u prvostepenim i

žalbenim postupcima koje sam upravo pomenuo. Kao predsjednik Međunarodnog suda po drugi put, vrlo sam svjestan frustracije koju članovi Savjeta možda osjećaju kada se suoče s pomjeranjem datuma očekivanog okončanja predmeta, pogotovo kada ažurirana predviđanja ne budu u skladu s očekivanjima. Ja dijelim tu frustraciju. Međutim, moram potcrtati da predviđanje datuma okončanja prvostepenih i drugostepenih postupaka predstavlja više umjetnost nego egzaktnu nauku, te se predviđanja koja daje Međunarodni sud moraju razumjeti u tom kontekstu.

Kao što članovi Savjeta jako dobro znaju, Međunarodni sud se nalazi daleko od područja gdje su se desili sukobi u bivšoj Jugoslaviji. Geografski okvir optužnica i broj navoda koji se stavljaju na teret mogu da prevaziđu najsloženije postupke pred nacionalnim sudovima, a broj lokacija zločina i navodnih zločina često su bez premca. Dokumentarni i drugi dokazi predočeni kako bi se dokazale navedene optužbe ili da bi se od njih odbranilo u većini slučajeva imaju desetine hiljada stranica, a svjedoci se moraju dovesti avionom iz raznih dijelova svijeta kako bi svjedočili na suđenjima.

U tom kontekstu, čak i najenergičnije upravljanje predmetima ne može uvijek garantovati da neće doći do kašnjenja. Do zastoja može doći zbog odlaska osoblja s iskustvom u radu Međunarodnog suda i temeljnim poznavanjem činjenica određenog predmeta, ili zbog bolesti optuženog, odnosno branioca. Svjedoci mogu odbiti da dođu na sud i svjedoče, čime se postupci remete dodatnim postupcima za nepoštovanje suda. Saradnja država u vezi sa zahtjevima za dostavljanje materijala je ponekad spora zbog nedovoljnih zakonodavnih okvira ili navoda o interesima državne bezbjednosti. Prevođenje materijala na jezik koji razumije optuženi ili branilac može da traje duže nego što je predviđeno. Predmeti koji se vode pred Međunarodnim sudom neprestano su podložni hirovima i neočekivanim preokretima, što je zajedničko svim krivičnim postupcima.

To su svakodnevni izazovi u radu Međunarodnog suda. Uvjeravam vas, međutim, da su to izazovi na koje sudije i osoblje Međunarodnog suda raguju s ustrajnošću, a njihova odlučnost da se rad Međunarodnog suda okonča u najkraćem mogućem roku je izvanredna i zaslužuje vaše priznanje.

Zaista, uprkos nekim odgađanjima u prvostepenim i žalbenim postupcima pred Međunarodnim sudom, nema mjesta sumnji da rad koji je Međunarodni sud do sada ostvario, i naslijeđe koje će ostaviti, već imaju veliku važnost. Međunarodni sud je uspostavio snažan i autoritativan korpus sudske prakse u oblasti običajnog međunarodnog humanitarnog i krivičnog prava, baveći se svim, od zločina seksualnog nasilja, preko međunarodnog krivičnog postupka, do brisanja tradicionalne razlike između zakona koji se primjenjuju na međunarodne i unutrašnje oružane sukobe. Time je zauvijek izmijenio lice međunarodne pravde, uz neprestano puno poštivanje prava optuženih i principa zakonitosti. Zaista, Međunarodni sud je donio novu eru pozivanja na odgovornost i novo opredjeljenje za pravdu u cijeloj međunarodnoj zajednici.

Gospodine predsjedniče, vaše ekselencije, ova dostignuća su od neprocjenjive vrijednosti i ne smiju se zaboraviti. Iako se mogu pojaviti frustracije zbog kašnjenja u okončanju prvostepenih i žalbenih postupaka – a moje kolege i ja nastavljamo da tražimo nove načine kako bi se izbjegla daljnja kašnjenja – pozivam članove Savjeta da sagledaju te izazove u njihovom kontekstu i iz perspektive širih dostignuća Međunarodnog suda, čiji će se povoljni uticaj osjećati još dugo u mnogim godinama koje slijede.

* * *

Prije nego što budem govorio o Mehanizmu, želim da iznesem dva posljednja pitanja u vezi s Međunarodnim sudom.

Prvo, napominjem da će se s okončanjem svih osim posljednja tri suđenja u 2013., fokus rada Međunarodnog suda potpuno preusmjeriti na Žalbeno vijeće. Štaviše, tokom presudnog perioda od januara 2013. do decembra 2014., očekuje se da će Žalbeno vijeće MKSJ-a i MKSR-a rješavati i do 16 žalbi na presudu kao i brojne dodatne interlokutorne žalbe i druge zahtjeve.

Ta promjena fokusa nije nimalo neočekivana. U rezoluciji Savjeta bezbjednosti 1877 (2009.), Savjet je uvidio da se očekuje povećanje obima rada Žalbenog vijeća po okončanju prvostepenih postupaka i u skladu s tim izmijenio Statut Međunarodnog suda kako bi se odobrilo proširenje Žalbenog vijeća preraspoređivanjem najviše četiri sudije pretresnih vijeća MKSR-a i najviše četiri sudije pretresnih vijeća MKSJ-a.

Iako sa velikim zadovoljstvom mogu da kažem da je do sada u Žalbeno vijeće raspoređeno troje pretresnih sudija MKSR-a i da se imenovanje četvrtog očekuje do marta 2013., u ovom trenutku se nažalost očekuje da će samo jedan sudija iz pretresnih vijeća MKSJ-a biti na raspolaganju za preraspoređivanje i to će se desiti tek u julu 2013., po okončanju suđenja Šešelju. To je zbog toga što su sve druge raspoložive sudije pretresnih vijeća MKSJ-a na predmetima dvojice kasno uhapšenih optuženih, Mladića i Hadžića, za koje se očekuje da će trajati i nakon 2014., ili na predmetu Karadžić, koji neće biti okončan do 31. decembra 2014. – datuma do kojeg Savjet bezbjednosti želi da Međunarodni sud završi najveći dio svog posla.

Konačno, napominjem da sam u svom pismu generalnom sekretaru od 29. oktobra 2012. ukazao na potrebu produžetka mandata stalnih sudija i nekih sudija ad litem Međunarodnog suda. Kao što je navedeno u tom pismu – s čijim su sadržajem, nadam se, upoznati članovi Savjeta – zahtjevi za produženje razlikuju se u

pogledu trajanja mandata u zavisnosti od predviđenih rokova u predmetima na koje je imenovan svaki pojedini sudija. Prije svega, za sada se ne traži produženje nakon 31. decembra 2014., iako se očekuje da će se postupci u nekim predmetima — naročito suđenje Mladiću i Hadžiću i moguće žalbe u nekim predmetima, kao što je navedeno u mom pismenom izvještaju — trajati i nakon tog datuma. Ti se predmeti očito ne mogu zaustaviti na pola puta. Svako produženje mandata sudija koji rade na ovim predmetima tražicu kasnije, ali već sada želim da u interesu transparentnosti skrenem pažnju Savjeta na ovo pitanje.

U svjetlu činjenice da sadašnji mandat sudija ističe krajem ovog mjeseca, bio bih jako zahvalan Vijeću kada bi ovo pitanje razmotrilo po hitnom postupku.

* * *

Sada bih želio reći nekoliko riječi o svom izvještaju o radu Mehanizma, čiji je ogranak u Arushi, u potpunosti u skladu rezolucijom Savjeta bezbjednosti br. 1966 (2010), počeo s radom 1. jula 2012.

Bez obzira na kratko vrijeme od imenovanja čelnih ljudi Mehanizma di početka rada njegovog prvog ogranka, Mehanizam je u potpunosti funkcionalan. Počeo je izdavati naloge i donositi odluke u oblastima za koje je nadležan. Preuzeo je nadležnost za podršku i zaštitu svjedoka koji su svjedočili u predmetima okončanim pred MKSR-om, kao i odgovornost za izvršenje kazni MKSR-a. Učestvuje u nadgledanju predmeta MKSR-a koji su prosljeđeni nacionalnim sudovima. Takođe aktivno pruža pomoć državama u istragama i krivičnim gonjenjima na državnom nivou.

Usvojen je Pravilnik o postupku i dokazima, objavljena su uputstva i uspostavljene linije komunikacije i saradnje Mehanizma i MKSJ-a i MKSR-a. Mehanizam se trenutno za brojne administrativne poslove i drugu podršku oslanja na svoje prethodnike, ali će biti spreman da preuzme te funkcije i bude potpuno samostalan kada se to od njega bude zatražilo.

Pripreme za početak rada ogranka Mehanizma u Haagu su u toku, i počeli smo da razmatramo dodatne izazove koje će Mehanizam možda naslijediti po zatvaranju MKSJ-a i MKSR-a, uključujući vitalno pitanje obezbjeđivanja preseljenja osoba koje su oslobođene krivice pred MKSR-om, ukoliko se u međuvremenu za to ne pronađe rješenje.

Ukratko, Mehanizam je već duboko posvećen ispunjenju svog mandata.

Veoma sam počastvovan time što sam imenovan predsjednikom ove nove institucije. Mehanizam pruža jedinstvenu priliku za učestvovanje u izgradnji međunarodne krivične institucije od njenih temelja. Otkako sam preuzeo taj posao, vodim se svojim iskustvom rada na MKSJ-u koje traje više od jedne decenije i savjetima sekretara Mehanizma, kao i tima talentovanog osoblja — ali se isto tako vodim sviješću o onome što se često smatra nedostacima međunarodne krivične pravde, naime, činjenicom da suđenja na međunarodnom nivou mogu da budu spora i skupa. Nadgledajući osnivanje i rad Mehanizma, osjećam posebnu odgovornost da međunarodnoj zajednici dokažem da pravičnost i efikasnost nisu međusobno isključivi koncepti. Učiniti međunarodnu krivičnu pravdu dugoročno održivom u velikoj mjeri zavisi od dokazivanja da ona može biti efikasna, efektivna i pristupačna mogućnost za međunarodnu zajednicu.

Ostali čelni ljudi Mehanizma i ja — kao i osoblje Mehanizma — odlučni smo da Mehanizam pretvorimo u instituciju koja će poslužiti kao uzor. Taj pristup je očigledan iz mnogo toga što smo postigli do sada. Na primjer, prošlog proljeća sam zatražio od sudija Mehanizma da sarađuju kako bi se obezbijedilo efikasno usvajanje Pravilnika o postupku, tako što će komunicirati elektronskim putem: ovim pristupom izbjegnuta su kašnjenja i potreba da se saziva skupi plenarni sastanak. Iz sličnih razloga, imenovao sam predsjednika MKSR-a Vagna Joensena dežurnim sudijom ogranka Mehanizma u Arushi. Pošto predsjednik Joensen obavlja dvostruku funkciju sudije MKSR-a i Mehanizma, on u rješavanju pitanja s koma se suočava unosi svoje već značajno iskustvo i razumijevanje, a toga, on obavlja svoj posao za Mehanizam bez troškova za tu instituciju. Na kraju, prilikom imenovanja sudija koji će rješavati žalbu Munyarugame na odluku o prosljeđivanju njegovog predmeta Ruandi, odabrao sam sudije Mehanizma koji već rade na MKSJ-u i MKSR-u kako bi se iskoristilo njihovo iskustvo i izbjegli nepotrebni troškovi za Mehanizam. Očekujem da ću slično postupiti — koliko to bude moguće — prilikom imenovanja vijeća koje će rješavati po eventualnoj žalbi Ngirabatwarea na prvostepenu presudu MKSR-a, koja se očekuje uskoro. To bi bila prva žalba na presudu po kojoj će rješavati Mehanizam.

Što se tiče žalbenih postupaka, napomenuo bih da će sve najave žalbi na presude MKSJ-a koje budu podnijete na dan početka rada ogranka Mehanizma u Haagu, 1. jula 2013., i nakon toga, potpasti pod nadležnost Mehanizma. Stoga već sada možemo predvidjeti da će se eventualne žalbe u postupcima protiv Šešelja, Karadžića, Hadžića i Mladića rješavati pred Mehanizmom. Žalbeno vijeće MKSJ-a će u međuvremenu nastaviti da radi na žalbama u predmetima u kojima su najave žalbe podnijete prije 1. jula 2013., uključujući eventualne žalbe u predmetima Stanišić i Simatović, Haradinaj i drugi, Tolimir, Stanišić i Župljanin, i Prlić i drugi. Predviđa se da će eventualni žalbeni postupci u predmetima Stanišić i Simatović i Haradinaj i drugi biti okončano do kraja 2014. Očekuje se da će žalbeni postupci u predmetima Tolimir i Stanišić i Župljanin biti okončani početkom 2015., a u predmetu Prlić i drugi krajem 2016. To je situacija o kojoj je Savjet bezbjednosti već ranije obaviješten.

Iako će se većina sudskog rada Mehanizma sastojati od rada na žalbenim postupcima, Mehanizam će ipak biti spreman da vodi suđenja u postupcima protiv trojice optuženih koji su u bjekstvu pred MKSR-om, čiji su predmeti još uvijek u nadležnosti Mehanizma - Féliciena Kabuge, Augustina Bizimane i Protaisa Mpiranye. Uhapsiti ovu trojicu optuženih koji su u bjekstvu i suditi im predstavlja jedan od najviših prioriteta za Mehanizam. Iako Mehanizam traži – i nastaviće da traži – saradnju država, ja posebno pozivam države članice ovog Savjeta da budu primjer koji treba slijediti u vezi s ovim ključnim pitanjem.

* * *

Na kraju, želim da izrazim zahvalnost članovima Savjeta na podršci Međunarodnom sudu i Mehanizmu i da ih pozovem da razmisle o dostignućima Međunarodnog suda i potencijalu mehanizma.

MKSJ je već ostavio dubok uticaj na polju međunarodne krivične pravde, a Mehanizam ima potencijal da se nadoveže na uspjehe svojih prethodnika tako što će stvoriti jednu uzornu instituciju koja je efektivna i efikasna i predstavlja duboku posvećenost međunarodne zajednice borbi protiv nekažnjivosti. Radujem se našoj budućoj saradnji kojom ćemo ovaj potencijal pretvoriti u realnost.

Hvala vam.* * *